

ÄÄNTEN PALVELIJA

Kuoronjohtajien näkökulmia positiivisen koelaulukokemuksen osatekijöistä

Taideyliopiston Sibelius-Akatemia
Kirkkomusiikin ja urkujen aineryhmä, Kuopion yksikkö
Kirjallinen työ (S-KM17_24)
Oskari Ylimäki
2025

Kirjallisen työn nimi	Sivumäärä
Äänten palvelija: Kuoronjohtajien näkökulmia positiivisen koelaulukokemuksen osatekijöistä.	33+1
Tekijän nimi	Lukukausi
Oskari Ylimäki	Syksy 2025
Aineryhmän nimi	
Kirkkomusiikki ja urut, Kuopion yksikkö	
<p>Tämän kirjallisen työn tarkoitus on antaa kuoronjohtajille apua sen pohtimiseen, miten järjestää kuoron koelaulutilaisuus niin, että koelauluista jäisi positiivinen kuva niin hakijalle kuin kuoronjohtajalle itselleen, huolimatta siitä, että usein osa hakijoista täytyy hylätä. Tutkimuksen teoreettinen tausta pohjautuu pitkälti näkemykseen laulutaidosta kehittyvänä taitona. Teoriaosuudessa käsittelem myös laulukoetraumaa sekä motivaation ja palautteen merkitystä oppimiselle.</p> <p>Tutkimuskysymyksenä on ”Miten kuoronjohtajana järjestän koelaulutilanteen niin, että hakijalla olisi mahdollisuus kokea positiivinen koelaulukokemus valintatuloksesta riippumatta?” Tutkimuksessa kuullaan näkökulmia kolmelta eri kuoronjohtajalta, joita olen haastatellut tutkimusta varten teemahaastatteluna. Lisäksi tuon esiin omia näkökulmiani ja peilaan niitä aiempaan tutkimuskirjallisuuteen sekä haastatteluaineistoon.</p> <p>Aihetta on tutkittu aiemmin hyvin vähän, joten tutkimus on luonteeltaan pioneerihenkistä pohjatyötä jatkotutkimukselle. Työ ei juurikaan tarjoa tyhjentyviä vastauksia, mutta toivoakseni antaa ajattelemisen aihetta alalla työskenteleville ja innostaa muitakin aiheen tutkimuksen pariin. Päätäntöluvussa olen hahmotellut erilaisia suuntaviivoja siitä, mihin aiheen jatkotutkimuksessa kannattaisi keskittyä.</p>	
Hakusanat	
koelaulu, kuoronjohtaja, kuoronjohto, laulukoe, laulutaidoton, laulutaito	
Tutkielma on tarkastettu plagiaatintarkastusjärjestelmällä	
11.9.2025 Seppo Kirkinen	

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen taustaa	1
1.2 Tutkimuskysymys ja -menetelmät	2
1.3 Haastatelluista kuoronjohtajista	4
2 Näkökulmia aiemman kirjallisuuden pohjalta	6
2.1 Musikaalisuus ja laulutaito kehittyvinä ominaisuuksina	6
2.1.1 Mitä on musikaalisuus?	6
2.1.2 Mitä on laulutaito?	7
2.1.3 Musiikin hahmottamisen ja laulutaidon oppiminen	9
2.2 Koelauluista ja laulukokeista	10
2.2.1 Kuorojen koelaulukäytännöt	10
2.2.2 Laulukoetrauma ja äänenkäytön haasteet	11
2.3 Hakijan motivaatio ja palautteen antaminen	13
2.3.1 Motivaatiosta	13
2.3.2 Palautteenannosta	14
3 Näkökulmia positiivisen koelaulukokemuksen osatekijöistä	16
3.1 Valintaperusteista	16
3.2 Koelaulutilanteen sisällöstä	18
3.3 Johtajan toiminta koelaulutilanteessa	22
3.4 Valintatulosten kertomisesta	23
3.5 Palautteenannosta hakijalle	24
4 Päättäntö	27
4.1 Yhteenveto	27
4.2 Suuntaviivoja jatkotutkimukselle	28
4.3 Pohdintaa	29
Lähteet	30
Liitteet	34

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa

Kuvittele mielessäsi tilanne, jossa olet kuoronjohtajana pitämässä koelauluja. Kuorosi ei ole erityisen kovatasoinen, mutta laulaa kuitenkin vaativampaakin ohjelmistoa. Koska ohjelmistossa on myös vaativampaa puolta, haluat karsia uusia laulajia pääsykokeiden kautta. Nyt koelauluihin on saapunut nuori, noin parikymppinen laulaja, joka on kavereiden innostamana päättänyt hakea kuoroon. Koelaulutilanteessa huomaat, että hakija on vielä varsin kehittymätön laulaja; hän ei ole luultavasti juurikaan laulanut murrosiän jälkeen. Hakija on kuitenkin selvästi saanut kipinän laulamiseen ja voisi jo vuoden tai parin aktiivisen laulamisharjoittelun jälkeen päästä kuoroon. Miten toimit, että hakijan orastava motivaatio laulamiseen säilyy?

Edellä kuvatussa skenaariossa kiteytyy tämän työni tutkimuksellinen ydin. Tutkimuksen taustalla vaikuttava näkökulma pohjautuu näkemykseen laulutaidosta kehittyvänä taitona. Haluan työssäni tietoisesti korostaa laulutaidon kehityksellistä näkökulmaa, koska laulutaitoa on länsimaissa pidetty perinteisesti syntymälahjana, jota ei harjoittelemalla voi kehittää (Knight 2019, 626—627). Tunnen myös henkilökohtaisesti useamman ihmisen, joilla on aiemmin ollut haasteita esimerkiksi nuotilleen laulamiseksi. Heillä on kuitenkin syttynyt kipinä laulamiseen ja sittemmin heidän laulutaidossaan on tapahtunut merkittävää kehitystä aiempaan verrattuna. Tällaiset havainnot ovat vahvistaneet omaa näkemystäni laulamisen nimenomaan kehittyvänä taitona.

Mistä syntyi ajatus tutkia koelaulajia? Olen itse johtanut kahta projektiluontoista kuoroa ennen opintojani Sibelius-Akatemiassa. Lukion viimeisenä keväänä perustin kaveripiiristä noin 20 hengen kuoron, kun halusin sen avulla harjoitella Sibelius-Akatemian pääsykokeisiin. Armeijan reserviupseerikurssilla puolestaan johdin kurssin ajan kurssilaisista koostuvaa, reilun 10 hengen mieskuoroa. Kummassakaan kuorossa en pitänyt erikseen laulukokeita. Jälkikäteen ajateltuna hyvä niin, koska olisin luultavasti tehnyt valintoja pitkälti ”mututuntumalla” ja mahdollisesti väärin perustein. Kuoronjohdon opintojen myötä on syntynyt halu perehtyä

koelauluihin siten, että osaisin itse tulevaisuudessa toimia kuoronjohtajana niin, ettei koelaulutilanteesta jää paha mieli itselle eikä hakijalle, olipa valintatulos mikä hyvänsä.

Laulajien valinta koelaulujen perusteella on välttämätöntä, jos kuoron toiminta on tavoitteellista ja tasoa halutaan pitää korkeana. Jokainen koelauluja pitävä kuoronjohtaja joutuu koelauluja pitäessään valitettavasti myös hylkäämään laulajia, minkä ainakin itse koen yhtenä vaikeimmista kuviteltavista työtehtävistä kuoronjohtajana. Erityisen vaikeaa on hylätä laulaja, jossa on nähtävissä selkeää potentiaalia, mutta joka kaipaa vielä harjoitusta ennen kuin hänet voitaisiin kuoroon hyväksyä. Puutteet taidoissa voivat olla monenlaisia, mutta tyypillisimpiä ongelmia ovat jonkinasteiset vireongelmat — joita esiintyy erityisesti miehillä, sekä sävelmuistiin ja oppimiseen liittyvät ongelmat (Numminen 2005, 29–30).

Käsitykseni mukaan aihetta on tutkittu varsin vähän ja erityisesti aikuiskuorojen näkökulmasta ei juuri lainkaan. Ava Numminen on tehnyt aiheeseen liittyen väitöskirjan *Laulutaidottomasta kehittyväksi laulajaksi* (2005), joka käsittelee aikuisten laulutaidon lukkoja ja keinoja niiden aukaisemiseen. Lähimmäksi työni aihetta osuu Riikka Pellisen opinnäytetyö *Laulus toisten lauluun liitä* (2016), jossa tutkittiin lasten puhtaasti laulamisen ongelmia sekä pääsykoekäytäntöjä lapsikuoroissa. Lisäksi Riitta Piirainen on tehnyt opinnäytetyön *Laulamisen merkityksiä laulutaidottomiksi kokevien näkökulmasta* (2016), jossa haastateltiin laulutaidottomaksi itsensä kokevia aikuisia. Laulamiseen liittyvää häpeää puolestaan on käsitellyt liris Seesjärvi opinnäytetyössään *Häpeä laullisen ilmaisun esteenä* (2013). Toivon, että tutkimukseni antaisi eväitä aiheen jatkotutkimukseen sekä materiaalia jokaisen koelaulukäytäntöjensä pohtivan kuoronjohtajan tueksi.

1.2 Tutkimuskysymys ja -menetelmät

Tutkimuskysymys ja sen tarkka muotoilu on elänyt matkan varrella paljon. Haasteena kysymyksen muotoilussa oli erityisesti se, että tutkimuksen kohteena ovat nimenomaan kuoronjohtajien, eivätkä kuoroon hakevien ja mahdollisesti hylättyjen laulajien ajatukset ja kokemukset. Jälkimmäiset eivät vaikuttaneet realistiselta vaihtoehdolta tutkimuskohteelta suhteutettuna työn laajuuteen. Lisäksi koin, että tarvitaan ensin tutkimustietoa kuoronjohtajien näkökulmasta, ennen kuin on perusteltua tutkia kuoroon hakijoiden

näkökulmaa. Haasteena olisi ollut myös sopivien haastateltavien löytäminen, sekä aiheen arka luonne. Lopulta tutkimuskysymykseksi muotoutui:

- Miten kuoronjohtajana järjestän koelaulutilanteen niin, että hakijalla olisi mahdollisuus kokea positiivinen koelaulukokemus valintatuloksesta riippumatta?

Luonteeltaan tutkimus on laadullinen tutkimus, koska siinä analysoidaan ajatuksia ja kokemuksia, jotka ovat muodostuneet käytännön kokemuksen kautta (Juuti & Puusa 2020, 9). Tässä tapauksessa tutkimuksen kohteena ovat kolmen eri kuoronjohtajan kokemukset ja ajatukset koelaulutilanteen järjestämisestä.

Tutkimuksen pohjustukseksi ja näkökulman selkeyttämiseksi olen laatinut kirjallisuuskatsauksen, jossa peilaan omia ajatuksiani aiempaan kirjallisuuteen. Aloitan kirjallisuuskatsauksen käsittelemällä musikaalisuutta ja laulutaitoa, jotta tutkimuksen lukija saa käsityksen siitä, millaisena ominaisuutena tutkimukseni näkee laulutaidon. Itse koen, että olisi mahdotonta luoda positiivinen koelaulukokemus hylättävälle hakijalle, mikäli kuoronjohtaja itse suhtautuu laulutaitoon esimerkiksi synnynnäisenä ominaisuutena. Lisäksi käsitelen kirjallisuuskatsauksessa koelauluja sekä motivaatiota ja palautteenantoa. Haastatteluvastauksia tarkastelen kirjallisuuskatsauksen pohjalta nousseita näkökulmia vasten.

Tutkimus toteutettiin haastattelemalla kolmea eri paikkakunnilla vaikuttavaa kuoronjohtajaa teemahaastatteluna ennalta laaditun kysymysrunгон pohjalta (LIITE 1). Haastateltavat saivat kysymysrunгон nähtäväksi muutamaa päivää ennen varsinaista haastattelutilannetta, jotta heillä oli hiukan aikaa käsitellä ajatuksiaan aiheeseen liittyen. Alun perin suunnittelin haastateltavien määräksi neljää kuoronjohtajaa, mutta kolme haastattelua tehtyäni totesin, että minulla on työn laajuuteen nähden jo melko reilusti aineistoa, joten sovimme neljännen haastateltavan kanssa, että jätämme haastattelun tekemättä. Haastattelujen kestot vaihtelivat noin 35 ja 50 minuutin välillä.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui teemahaastattelu, joka on lähtökohtaisesti tutkijan ja tutkittavan välinen dokumentoitu keskustelu, jota tutkija johtaa. Teemahaastattelussa tutkijalla on mahdollisuus oikaista väärinymmärryksiä ja tarvittaessa kysyä tarkentavia

kysymyksiä toisin kuin esimerkiksi kyselytutkimuksessa. Teemahaastattelu antaa myös tilaa mahdollisille uusille näkökulmille, joita aiempi tutkimuskirjallisuus ei tunne. (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018, 27—46.)

Haastattelutilanteessa äänitin koko haastattelun ja tein muistiinpanoja tärkeimmistä nostoista. Tämän jälkeen litteroin aineistot Word-tiedostoihin, jotka haastateltavat saivat osaltaan tarkastettavaksi. He saivat halutessaan tehdä siinä yhteydessä myös lisäyksiä tai muokkauksia vastauksiinsa. Näin toimimalla olen halunnut varmistaa, että haastateltavat pystyvät olemaan täysin vastaustensa takana, vaikka esiintyvätkin anonyymeinä. Huolellisella litterointityöllä olen myös halunnut varmistaa, että itselläni on riittävän monipuolinen ymmärrys haastattelujen sisällöistä ja keskeisimmistä eroista ja yhtäläisyyksistä haastateltavien välillä. Litterointityön jälkeen järjestelin vielä aineiston ajatuskartaksi sekä erilliseen tiedostoon, johon ryhmittelin olennaisimpia katkelmia haastatteluista otsikoittain. Käytin litteroidun materiaalin ryhmittelyssä apuna värikoodausta, jotta eri kuoronjohtajien lainaukset olisi helpompi erottaa toisistaan. Ajatuskartan ja aineiston ryhmittelytiedoston pohjalta olen pitkälti laatinut luvun 3.

1.3 Haastatelluista kuoronjohtajista

Tutkimuksen herkän aiheen vuoksi haastateltavat esiintyvät tutkimuksessa anonyymeinä. Tutkimuksen näkökulmasta haastateltavat edustavat satunnaista otantaa kuoronjohtajien ammattiryhmästä, minkä vuoksi haastateltavien nimet eivät toisi tutkimuksen luotettavuudelle lisäarvoa. Haastattelujen anonymisointi on perusteltua myös siksi, että tutkimuksessa ei etsitä esimerkiksi absoluuttisesti parhaita tai yleisimpiä koelaulukäytäntöjä vaan tarkoitus on luoda pohjaa aiheen jatkotutkimukselle ja tuottaa tukimateriaalia esimerkiksi kuoronjohtajille, jotka haluavat tahoillaan pohtia omia koelaulukäytäntöjään. Tutkijana tiedostan hyvin, että erittäin todennäköisesti joitakin kuoronjohtajien käyttämiä toimintatapoja ja -malleja jää tutkimuksessani huomiotta, koska otanta on pieni. Työn pioneeriluonteen vuoksi on kuitenkin perusteltua jättää tilaa myös jatkotutkimukselle.

Kaikilla kolmella haastateltavalla oli haastatteluhetkellä vähintään kymmenen vuoden kokemus kuorotyöstä, ja he toimivat haastatteluhetkellä eri paikkakunnilla eri puolilla Suomea. Haastatelluista kahdella on kirkkomuusikon koulutus Sibelius-Akatemiasta ja yhdellä

muusikon koulutus ammattikorkeakoulusta. Kaikilla haastatelluilla kuoronjohtajilla oli haastatteluhetkellä johdettavanaan vähintään yksi aikuisten sekakuoro, johon pidetään koelauluja uusille hakijoille. Yksi kuoronjohtajista johti myös aikuiskuoroa, johon ei ole lainkaan pääsykokeita. Lisäksi kahdella haastatelluista oli kokemusta lapsi- ja nuorisokuorojen johtamisesta.

2 Näkökulmia aiemman kirjallisuuden pohjalta

Tässä luvussa käsittelen kirjallisuuskatsauksen muodossa aiheita, jotka mielestäni kuoronjohtajan tulisi tuntea riittävän hyvin koelauluja suunnitellessaan ja järjestäessään. Luku pohjautuu vahvasti aiempaan kirjallisuuteen, mutta tuon esiin myös omia näkökulmiani aiheeseen liittyen.

2.1 Musikaalisuus ja laulutaito kehittyvinä ominaisuuksina

2.1.1 Mitä on musikaalisuus?

Arkiajattelussa ymmärretään, että musikaalinen henkilö suoriutuu muita paremmin esimerkiksi laulamista tai soittamista vaativissa tehtävissä ja oppii musiikkia muita helpommin. Musikaalisuus käsitteenä on jakautunut voimakkaasti kahteen näkökulmaan: perinteiseen musikaalisuutta perinnöllisenä ominaisuutena ja eräänlaisena luonnonlahjana korostavaan käsitykseen sekä käsitykseen, jonka mukaan musikaalisuuteen liitetyt taidot ja tietämys omaksutaan samojen oppimisen lainalaisuuksien mukaan kuin esimerkiksi kielitaito. (Ahonen 2004, 29—30.)

Perinteinen näkemys on hyvin dualistinen: ihmiset jaetaan musikaalisiin ja epämusikaalisiin. Tämän näkemyksen ongelmana on, että emme voi asettaa tavoite- tai taitorajaa, joka määrittää kuka on musikaalinen ja kuka ei, kun tavoitteena on hyvä musiikkisuhde. (Numminen 2005, 88.) Viimeisen 30 vuoden aikana tehty tutkimus on onneksi vahvistanut harjoittelua ja oppimista korostavan käsityksen kannatusta. Useissa yhteyksissä on havaittu, että muusikoilla aivotoiminnan tehostuminen on kytköksissä nimenomaan heidän omaan instrumenttiinsa, mikä viittaa suoraan harjoittelun vaikutukseen (Tervaniemi 2022, 79). Harjoittelun vaikutusta tukevat myös kaksostutkimusten tulokset: identtisiä kaksosia tutkimalla on havaittu, että musiikkikyky korreloi merkitsevästi ympäristön virikkeiden ja harjoittelun kanssa ja vähemmän merkitsevästi perintötekijöiden kanssa (Ahonen 2004, 32).

Kai Karman mukaan voidaan ajatella, että lapsella on kielen oppimisen kyvyn tavoin syntyessään yleinen musiikin oppimisen kyky. Jokainen ihminen on siis jollain tasolla musikaalinen, vaikka eri ihmisten lähtökohdat vaihtelevat. Käsitystä ihmisten jakautumisesta

musikaalisiin ja epämusikaalisiin voidaan tässä mielessä pitää vanhentuneena. Kuten muut kompleksiset psyykkiset ominaisuudet, musikaalisuus jakaantuu väestössä siten, että molemmat ääripäät ovat harvinaisia ja suurin osa ihmisistä asettuu keskivaiheille. (Karma 2022, 206—207.)

Musikaalisuuteen toki liittyy myös perinnöllisiä ominaisuuksia, kuten sisäkorvan, kuulon ja aivojen toimintaan vaikuttavat rakenteet (Järvelä 2022, 211). On varsin selvää, että vammat tai häiriöt näissä rakenteissa vaikuttavat väistämättä myös yksilön kykyyn havainnoida musiikkia. Perintötekijöitä ei voida täysin jättää huomiotta myöskään niin sanottujen musiikin ihmelasten kohdalla, kuuluisimpina esimerkiksi Mozart ja Bach, vaikka he olivatkin olleet syntymästään asti musikaalisuutta tukevassa ympäristössä (McPherson & Hallam 2009, 256).

On kuitenkin muistettava, että perimä ja ympäristö toimivat keskenään yhteisvaikutuksessa, eikä siten voida ehdoitta asettua kummankaan alussa mainitun näkemyksen puolelle (Karma 2022, 206). Yhtä tärkeää on ymmärtää, ettei tarvitse olla syntyessään ”musiikin ihmelapsi” voidakseen olla musikaalinen ja harrastaa musiikkia. Tutkimuksessani tarkastelen musikaalisuutta lähtökohtaisesti kehittyvänä ominaisuutena, joskin tunnustan, että tietyt perinnölliset ominaisuudet voivat olla haaste niin universaalien musikaalisuuden kuin seuraavassa aluvuossa käsiteltävän laulutaidon oppimisen kannalta.

2.1.2 Mitä on laulutaito?

Musikaalisuuskaan ei vielä välttämättä tee ihmisestä laulutaitoista. Länsimaisen musiikkikulttuurin piirissä vahvana laulutaidon mittarina pidetään edelleen nuotilleen laulamisen kykyä. On kuitenkin olemassa runsaasti jopa ammattimuusikoita, jotka eivät osaa laulaa nuotilleen. Lisäksi on huomattu, että musikaalisuustesteissä hyvät pisteet saaneet eivät menestyneet lauluopinnoissaan yhtään paremmin kuin huonot pisteet saaneet. (Numminen 2005, 24, 29.) Jos musikaalinen ihminen ei automaattisesti ole laulutaitoinen, mikä tekee ihmisestä laulutaitoisen?

Musikaalisuuden tavoin laulutaito on länsimaissa yleisesti mielletty synnynnäiseksi lahjaksi, joka toisilla on ja toisilla ei (Numminen 2005, 52). Nykytiedon valossa laulutaito on musikaalisuuden tavoin kehittyvä ominaisuus. Helsingin Sanomissa (Lehtisaari 2001)

julkaistussa artikkelissa kerrotaan helsinkiläisestä Soilista, joka uskoi pitkään olevansa laulutaidoton, koska kansakoulun opettaja oli niin hänelle kertonut. Hän kuitenkin uskaltautui vanhemmalla iällä laulukurssille, jossa pääsyvaatimuksena oli, ettei tarvitse osata laulaa. Kurssilla hän huomasi ammattitaitoisen opettajan ohjauksessa, että osaakin laulaa, vieläpä nuotilleen.

Helsingin Sanomien toimittaja Heidi Väärämäki (2018) on kirjoittanut artikkelin, jossa käsittelee edellä mainitun kaltaista henkilökohtaista kokemustaan. Hän piti itseään laulutaidottomana peruskouluaikeisten kokemustensa perusteella, kunnes alkoi kirjoittaa artikkeleita laulutaidosta. Väärämäki kävi artikkelin teon yhteydessä laulun alkeisopetukseen erikoistuneen opettajan arvioitavana, jossa sai kuulla, että hänen äänensä suurin ongelma on käyttämättömyys. Hänelle selvisi, että sama ongelma vaivaa monia muitakin, jotka kokevat olevansa laulutaidottomia.

Mikä on perinnöllisyyden rooli laulutaidosta puhuttaessa? Australialaisen kaksostutkimuksen mukaan laulutaito on kohtalaisen perinnöllinen. Tutkijat kuitenkin yllättyivät, että jaettujen ympäristötekijöiden vaikutus oli suunnilleen yhtä suuri kuin perinnöllisten tekijöiden vaikutus. (Yeom et al. 2022.) Tämä viittaa vahvasti siihen, että huolimatta perintötekijöiden vaikutuksista, laulutaito on viime kädessä opittava taito. Perintötekijät kuitenkin saattavat määrittellä lähtötason sekä sen, mille tasolle laulajan on realistisesti arvioituna mahdollista päästä. Kaikista ei ole tarkoitus tulla huippulaulajia, mutta kunkin olisi saatava kehittää laulutaitoaan omalla yksilöllisellä tasollaan ja nauttia omasta musisoinnistaan.

Mahdollisuus laulamiseen on syytä antaa jo terveyshyötyjenkin puolesta kaikille, sillä laulaessa esimerkiksi veren happipitoisuus lisääntyy, elimistön kortisolipitoisuus laskee ja aineenvaihdunta paranee. Ohjattu lauluharrastus, kuten kuorolaulu tai laulutunneilla käyminen myös parantaa esimerkiksi hengitystekniikkaa ja ryhtiä, kun tietoisuus omasta kehosta lisääntyy. Yhdessä laulaminen myös lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Sipinen & Kelloniemi 2020, 220—221.) Jos joku kokee olevansa laulutaidoton, eikä sen vuoksi laula, hän ei pääse osalliseksi näistä hyödyistä.

2.1.3 Musiikin hahmottamisen ja laulutaidon oppiminen

Tutkimuksessani tarkastelen koelaulutilannetta siitä näkökulmasta, että musikaalisuus ja laulaminen ovat taitoja, joissa kuka tahansa voi kehittyä. Siksi on hyvä tarkastella lyhyesti, millaisin keinoin musikaalisuutta ja laulutaitoa on mahdollista oppia ja harjoittaa.

Menetelminä laulutaidon parantamiseksi on käytetty muun muassa laulujen laulamista, hengitysharjoituksia sekä korvan sävelkorkeuden erottelukykyä kehittäviä harjoituksia (Numminen 2005, 31). Tottumattomalla laulajalla kehitystä kaipaavat erityisesti laulamissa tarvittavat äänentuotannon lihakset, sillä lauluääni on taajuudeltaan puheääntä laajemmalla alueella (Koistinen 2003, 44, 47—51). Harjoitusta voi kaivata myös sävelmuisti sekä korvan ja äänentuotannon välinen yhteistyö; ei ole lainkaan itsestään selvää, että vasta-alkaja osaa tuottaa pianosta soitetun äänen omalla lauluinstrumentillaan. (Numminen 2005, 105—106, 250.)

Sävelessä pysymistä ja sävelmuistia voidaan harjoitella esimerkiksi matkimisharjoituksilla. Opettaja soittaa tai laulaa malliksi sävelen tai melodianpätkän, jonka oppilas pyrkii toistamaan samanlaisena. Tason noustessa melodian pituutta voidaan lisätä ja lopulta laulaa kokonaisia lauluja. Sävelkorva kehittyy myös ihan vain kuuntelemalla musiikkia ja tapaillemalla säveliä musiikin mukana. Mitä ahkerampaa harjoittelu on, sitä nopeampaa on myös kehitys. (Sipinen & Kelloniemi 2020, 42—43.)

Nuotilleen laulaminen on pohjimmiltaan lihasten hienomotoriikkaa. Aloittelevan laulajan on tärkeää keskittyä laulamaan säännöllisesti lauluja, jotka ovat korkeudeltaan omalla mukavuusalueella, jotta käyttämättömänä olleet laulamissa tarvittavat lihakset pääsevät kehittymään. (Sipinen & Kelloniemi, 39.) Prosessia voidaan verrata kuntosalilla tapahtuvaan lihaskuntoharjoitteluun: aloittelijan ei kannata lähteä rikkomaan itseään liian suurilla painoilla, vaan aluksi kannattaa totutella harjoitteluun pienemmillä painoilla.

Laulamisen haasteet voivat johtua myös virheellisistä hengitystekniikoista. Aloitteleville laulajille on tyypillisintä solisluuhengitys, jossa rintakehä ja hartiat nousevat. Tällainen hengitystapa estää pallean alaspäin liikkumisen ja aiheuttaa ylimääräistä jännitystä rintakehän, hartioiden, niskan ja kurkunpään alueella. Seurauksena on, että ääni kuulostaa

kireältä ja fraasit jäävät lyhyeksi. Virheellisistä hengitystekniikoista on tärkeä oppia pois. Ohjausta voi ja tulisi saada esimerkiksi ammattitaitoiselta kuoronjohtajalta tai laulunopettajalta. (Koistinen 2003, 41.)

2.2 Koelauluista ja laulukokeista

2.2.1 Kuorojen koelaulukäytännöt

Kuorojen koelaulukäytännöistä on kirjoitettu harmillisen vähän ja olemassa oleva kirjallisuuskin tarkastelee asiaa lähinnä lapsi- ja nuorisokuorojen näkökulmasta. Olen joutunut pohtimaan, pidetäänkö koelauluja ja niissä mitattavia asioita niin oletusarvoisena ja vakiintuneina, ettei koelaulukäytäntöjen sisällöistä ole yleisesti ollut kiinnostusta käydä keskustelua tieteellisellä tasolla vai onko kyseessä jonkinlainen tabu, josta puhuminen koetaan vaikeaksi. Jälkimmäiseen viittaisi se, että kaksi kolmesta haastateltavasta piti haastattelun anonymiteettia tärkeänä.

Lapsi- ja nuorisokuorojen näkökulmasta koelauluista on Suomessa kirjoittanut Hämeenlinnan seurakunnan kanttori Ismo Savimäki, joka on laatinut käytännönläheisen oppaan erityisesti lapsi- ja nuorisokuorojen johtajille. Vaikka tutkimuksessani käsittelen koelaulutilannetta ensisijaisesti aikuiskuorojen näkökulmasta, on Savimäen opas monelta osin sovellettavissa myös tähän tarkoitukseen.

Tarvitaanko koelaulua välttämättä? Itsestään selvää lienee koelaulun tarve, kun tavoitellaan puhdasta kuorosointia tai harjoiteltava ohjelmisto on vaativampaa. Savimäki nostaa esiin myös sen, että koelaulutilanteessa on hyvä hetki kohdata hakija kahden kesken. (Savimäki 2017, 26–28.) Koska olen itse johtanut kuoroja, joihin en ole pitänyt koelauluja, ymmärrän kohtaamisen tarpeen varsin hyvin: jos henkilökohtainen kontakti osaan laulajista puuttuu, on esimerkiksi vaikeampi luottaa siihen, että kuorolaiset tulevat sovitusti harjoituksiin. Toisaalta myös kuorolaisella voi myös olla suurempi kynnys ilmoittaa esimerkiksi poissaolosta, jos kuoronjohtaja jää etäiseksi. Tästä näkökulmasta jonkinlaiselle koelaululle on perusteet kuoron tasosta riippumatta. Eri asia on se, karsitaanko koelaululla hakijoita vai onko kyseessä pieni laulunäyte, jonka päätarkoitus on olla kuoronjohtajan ja kuorolaisen välinen lyhyt tutustumishetki.

Savimäen lisäksi koelauluista on kirjoittanut amerikkalainen kuoronjohtaja Walter Lamble, joka on tehnyt aloitteleville kuoronjohtajille oppaan erityisesti nuorisokuorojen näkökulmasta. Erityisen mielenkiintoinen oli mielestäni tapa, miten Lamble aloittaa koelaulut. Aluksi hän laulaa hakijan kanssa yhdessä pari laulua, jotta hakija rentoutuu. Vasta tämän jälkeen hän etenee ääniharjoituksiin, joilla hän kartoittaa äänialan suuruutta. Kolmannessa vaiheessa Lamble pyytää hakijaa laulamaan neljän tahdin mittaisen säveltapailutehtävän. Huomionarvoinen on mielestäni Lamblen periaate, että hakija saa halutessaan perääntyä säveltapailutehtävästä, jos se tuntuu ylivoimaiselta. Vasta lopuksi hän pyytää hakijaa laulamaan omavalintaisen laulun, joka voi olla säästyksellinen tai säästykseton. (Lamble 2004, 10.)

2.2.2 Laulukoetrauma ja äänenkäytön haasteet

Numminen nostaa väitöskirjassaan esiin laulukoetradition jättämän trauman. Suomessa ja monissa muissa länsimaissa on kouluissa järjestetty laulukokeita, joiden perusteella on arvioitu henkilöiden musikaalisuutta. Kansakoulun opettajalta saatu kielteinen tai jopa lyttävä palaute on johtanut monilla koko eliniän kestävään laulamisen välttelyyn. Tilannetta ei ole myöskään auttanut se, että laulukokeet järjestettiin usein luokan edessä ja palaute annettiin kaikkien kuullen. Laulutaidottomuudesta on voinut tulla osa identiteettiä: ”En osaa laulaa, joten parempi olla hiljaa.” Näin on syntynyt käsitys absoluuttisesta laulutaidosta, joka toisilla on ja toisilla ei. (Numminen 2005, 58—60.)

Riski laulukoetrauman syntymisestä on ilmeinen myös järjestettäessä kuoron koelauluja. Koelauluja pitävänä kuoronjohtajana onkin hyvä tiedostaa myös seikat, jotka voivat aiheuttaa haasteita lauluäänen tuottamiselle, jotta ei vahingossa tule julistaneeksi ”väärää tuomiota.” Tarkastelen laulamiseen liittyviä haasteita neljän toimintakyvyn osa-alueen kautta. Nämä osa-alueet ovat psyykkiset, sosiaaliset, fyysiset ja kognitiiviset toiminnot (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2023). Positiivisen koelaulukokemuksen kannalta merkittävimpinä pidän psyykkisillä ja sosiaalisilla osa-alueilla esiintyvien haasteiden tunnistamista. Koelaulutilanteessa nämä näkyvät selkeimmin hakijan epävarmuutena ja jännittämisenä.

Psyykkiset ja sosiaaliset haasteet linkittyvät vahvasti toisiinsa: sosiaalinen ympäristö vaikuttaa voimakkaasti henkilön psyykkisiin ominaisuuksiin. Erityisesti lapsuuden kasvuympäristön

vaikutukset voivat olla huomattavia. Lapsena kuultu lause ”laulat epäpuhtaasti” on voinut piirtää mieleen niin vahvan mielikuvan omasta laulutaidosta, että vielä aikuisenakin henkilö kokee laulutaitonsa puutteelliseksi. Epäpuhtaasti laulaminen ei kuitenkaan usein ole edes korvan syy, vaan voi olla seurausta esimerkiksi lukkiutuneesta leuasta tai lihasjännityksestä. (Koistinen 2003, 9.) Kun laulutaito koetaan puutteelliseksi, se johtaa helposti laulamisen välttelyyn ja siten mahdollisuudet harjaantumiselle vähenevät (Numminen, 60).

Harjaantumisen puutteen taustalla voivat olla myös esimerkiksi kokemukset kiusaamisesta. Kiusaaminen voi aiheuttaa muun muassa itsetunnon alentumista sekä motivaation heikkenemistä (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2021). Kiusaaminen on monen kohdalla voinut olla yhtenä syynä musiikkiharrastuksen hylkäämiselle, jos henkilö on kokenut kiusaamisen johtuvan esimerkiksi soitto- tai kuoroharrastuksesta. Koelaulutilanteessa on hyvä tiedostaa, että kiusattu tai muuten heikon itsetunnon omaava henkilö voi olla erittäin herkkä negatiiviselle palautteelle.

Fyysiset ongelmat kehossa voivat osaltaan vaikuttaa henkilön kykyyn tuottaa ääntä laulamalla. Näitä voivat olla esimerkiksi lihaskireydet, asentovääristymät sekä virheet hengitystekniikassa, jotka voivat aiheuttaa äänessä esimerkiksi epätasaisuutta ja soimattomuutta (Koistinen 2003, 30). Nämä edellä mainitut haasteet ovat useimmiten mahdollista ratkaista oikeanlaisella harjoittelulla. Haastavampia fyysisiä ongelmia voivat olla esimerkiksi vauriot äänentuotannon elimissä, olivatpa ne sitten synnynnäisiä tai esimerkiksi onnettomuuden aiheuttamia. Erityisesti vanhemmilla henkilöillä myös heikentynyt kuulo voi vaikeuttaa nuotissa pysymistä (Sataloff & Davidson 2018, 63).

Musiikillista toimintaa haittaavista kognitiivisista haasteista merkittävimpanä on mainittava sävelkuurous eli amusia. Tyypillisimmin amusia ilmenee vaikeutena havaita ja painaa mieleen eri sävelkorkeuksia. Joillekin amusikoille musiikki voi kuulostaa ärsyttävältä tai jopa melulta. Amusikot eivät yleensä myöskään koe musiikkia tärkeänä, minkä voi ajatella pienentävän olennaisesti mahdollisuutta, että tällainen henkilö saapuisi kuoron koelauluun. Synnynnäisesti sävelkuuroja on tuoreimpien tutkimusten mukaan noin 2 % väestöstä (Henry & McAuley 2010; Perez & Vuvan 2017). Amusia tulee erottaa itse koetusta ”sävelkuuroudesta”, joka voi pohjautua yksilön negatiivisiin musiikillisiin kokemuksiin. (Sihvonen & Särkämö 2022, 303–

308.) Koelaulussa tai missään muuallakaan kenenkään yksilön leimaaminen sävelkuuroksi ei ole tarpeen, koska virheellisesti annettu ”diagnoosi” voi jäädä kummittelemaan pahimmillaan loppuelämäksi.

2.3 Hakijan motivaatio ja palautteen antaminen

2.3.1 Motivaatiosta

Motivaatio on oppimisen kannalta merkittävä tekijä. Ilman motivaatiota on hyvin vaikea oppia yhtään mitään (Vasalampi 2022, 7). Tämän vuoksi motivaation merkitys on hyvä tiedostaa myös kuorolaisia valitessa. Motivaatio jakaantuu sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio kumpuaa yksilön kiinnostuksesta esimerkiksi opeteltavaa asiaa kohtaan. Ulkoinen motivaatio puolestaan syntyy esimerkiksi palkkion toivossa tai rangaistuksen pelossa. (Vasalampi 2022, 21—33.) Näistä kahdesta juuri sisäisen motivaation syntyminen on tärkeää kehittymisen näkökulmasta. Itse koen sisäisen motivaation eräänlaisena intohimona, jonka vuoksi asiaa prosessoii mielessä toistuvasti ilman, että siihen tarvitaan aktiivista palaamista. Sisäinen motivaatio myös ajaa aktiiviseen harjoitteluun: on pakko päästä uudestaan ja uudestaan kokeilemaan oivalluksia, joita lähes jatkuva päänsisäinen prosessointi tuottaa. Laulutaito on niin suuri ja moniulotteinen kokonaisuus, että sen oppimiseen ja siinä kehittymiseen tarvitaan erityisen paljon sisäistä motivaatiota lähtötasosta riippumatta.

Bernard Weinerin motivaatioteorian (1986) mukaan ihmiset selittävät tehtävässä onnistumista kyvykkyyden, yrittämisen, tehtävän vaikeuden tai onnen avulla. Jos ihminen onnistuu tehtävässä omasta mielestään kyvykkyyden tai kovan yrittämisen vuoksi, hänen itseluottamuksensa vahvistuu enemmän kuin jos onnistuminen selitetään tehtävän helppoudella tai hyvällä tuurilla. (Weiner 1986.) Tutkimuksessa (Austin & Vispoel, 1998), jossa 12-vuotiaiden musikaalisuutta testattiin, hyvin menestyneet selittivät tuloksia kyvykkyytensä kautta, kun taas heikommin menestyneet kyvyttömyytensä kautta. Sekä hyvin että heikosti menestyneet selittivät tuloksiaan myös perhetaustansa kautta. Tutkijat huomasivat monien oppilaiden uskovan, että musiikilliset kyvyt ovat jotain pysyvää ja oman kontrollin ulottumattomissa olevaa. (Austin & Vispoel 1998, 40—41.) Pääsykoetilanteessa onkin mielestäni erityisen tärkeää painottaa hakijalle tällaisten uskomusten

paikkansapitämättömyyttä. Hakijalle olisi hyvä antaa konkreettisia esimerkkejä siitä, miten laulutaitoa ja musikaalisuutta on mahdollista kehittää.

2.3.2 Palautteenannosta

Mitä on palaute? Palaute on tietoa siitä, kuinka palautteen saaja on suoriutunut suhteessa asetettuun tavoitteeseen. Palaute ei sen sijaan ole kritiikkiä, kehumista tai haukkumista. Palaute ei myöskään ole neuvomista. Tehokas palaute auttaa palautteen saajaa arvioimaan oman suorituksensa laatua ja opettaa häntä tarkkailemaan omaa toimintaansa. Palaute on tehokasta, jos sen saaja pystyy palautteen saatuaan vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: Mihin suuntaan olen menossa suhteessa tavoitteeseen? Miten pääsen sinne? Mihin minun täytyisi seuraavaksi keskittyä? (Toivola 2019, 55—56.)

Palaute vaikuttaa identiteetin rakentumiseen. Palautteen saaminen on välttämätöntä oppimiselle. Ongelma on, että suurin osa ihmisistä menee palautetilanteessa automaattisesti puolustuskannalle ja lakkaa kuuntelemasta, koska itsetunnon suojeleminen koetaan niin tärkeäksi. Numminen kertoo, että ihmisen on jokaisessa palautetilanteessa maksettava tunnehinta siitä, että joutuu kohtaamaan keskeneräisyytensä. Palautteen aluksi onkin hyvä kysyä, mitä ihminen itse ajattelee suorituksestaan. Tämän jälkeen on sanottava positiiviset asiat rehellisesti ja vasta sen jälkeen kriittiset kommentit rakentavasti ja asiallisesti. Missään tapauksessa palautetilaisuus ei saa ajautua eipäs-juupas-tyyppiseen väittelyyn. (Numminen 2005, 85—86.)

Myönteinen palaute on keskeisessä roolissa sisäisen motivaation (ks. luku 2.3.1) syntyprosessissa, sillä se korostaa oppijan itsensä roolia hyvän suorituksen tekijänä. Tähän kuitenkin vaikuttaa palautteenantotapa; kontrolloivaan sävyyn annettu palaute, kuten ”teit niin kuin pitikin”, voi kääntää viestin negatiiviseksi. Palaute ei kuitenkaan saa olla katteetonta ja kaiken palautteen tulee koskea nimenomaan suoritusta, ei henkilöä tai hänen persoonaansa. Esimerkiksi henkilön lahjakkuuden kehumista tulisi välttää, sillä se ei vahvista oppijan käsitystä kehittymisen mahdollisuuteen. (Vasalampi 2022, 109—110, 115.)

Myös kielteinen palaute voi olla sisäistä motivaatiota ruokkivaa, jos se annetaan oikein. Kielteinen palaute on hyvä antaa yksityisesti, jolloin vältetään riski, että palautteen saaja

kokee palautteen nöyryytenä. Kielteinen palaute tulee olla tarkasti kohdennettua ja sisältää konkreettisia kehityskohteita ja neuvoja. (Vasalampi 2022, 110—112, 115.) Mielestäni laulusuoritusta arvioitaessa täytyy olla erityisen varovainen, sillä pienikin väärä, esimerkiksi henkilön persoonaa koskeva signaali voi tuhota motivaation laulutaidon kehittämiseen.

3 Näkökulmia positiivisen koelaulukokemuksen osatekijöistä

Tässä luvussa käsittelen varsinaisia tutkimustuloksia, eli sisältö perustuu pääosin haastatteluaineistoon (ks. luvut 1.2 ja 1.3). Haastateltavat ovat kolme kuoronjohtajaa eri puolilta Suomea. Viitataan haastateltaviin nimimerkeillä kuoronjohtaja A, kuoronjohtaja B ja kuoronjohtaja C. Luku jakautuu viiteen alalukuun, jotka olen tunnistanut haastatteluaineiston perusteella omiksi osa-alueikseen.

3.1 Valintaperusteista

Jo ennen koelaulutilanteen järjestämistä on hyvä olla selkeät valintaperusteet, jotka olisi hyvä kertoa mahdollisimman tarkkaan myös hakijoille itselleen. Kuten aiemmin on tullut ilmi, jotkut saattavat mieltää koelaulun tilanteena, jossa katsotaan, oletko laulutaitoinen vai et. Näinhän toimittiin vanhan ajan laulukokeissa vielä muutama vuosikymmen sitten. (ks. luku 2.2.2.) Kuitenkin jo pelkästään musiikillisissa valmiuksissa on eri osa-alueita, joita arvioidaan, puhumattakaan muista valintaan vaikuttavista tekijöistä, jotka eivät edes liity laulutaitoon. Tekemieni haastattelujen pohjalta havaitsin neljä erilaista valintaperustetta, joita johtaja voi joutua arvioimaan valitessaan laulajia kuoroon.

Ensimmäinen ja ilmeisin on toki hakijan musiikilliset valmiudet – se, miten hakija suoriutuu koelaulutilanteen tehtävistä. Näistä tehtävistä kerron lisää luvussa 3.2, jossa käsittelen koelaulutilanteen sisältöä. Lienee selvää, että vaativampaa kuoromusiikkia esittävään kuoroon ei voida ottaa laulajaa, jolla on esimerkiksi selvästi vaikeuksia sävelkorkeuksien hahmottamisessa. Valtaosa ihmisistä kuitenkin asettuu myös laulutaidon suhteen keskivertoakselille (ks. luku 2.1.1). Kuoronjohtaja A nosti esiin, että erityisesti keskivertolaulajien kohdalla on vaikeaa tehdä päätös valinnasta tai hylkäyksestä pelkästään musiikillisten valmiuksien perusteella, jos tällaisia hakijoita on useampia.

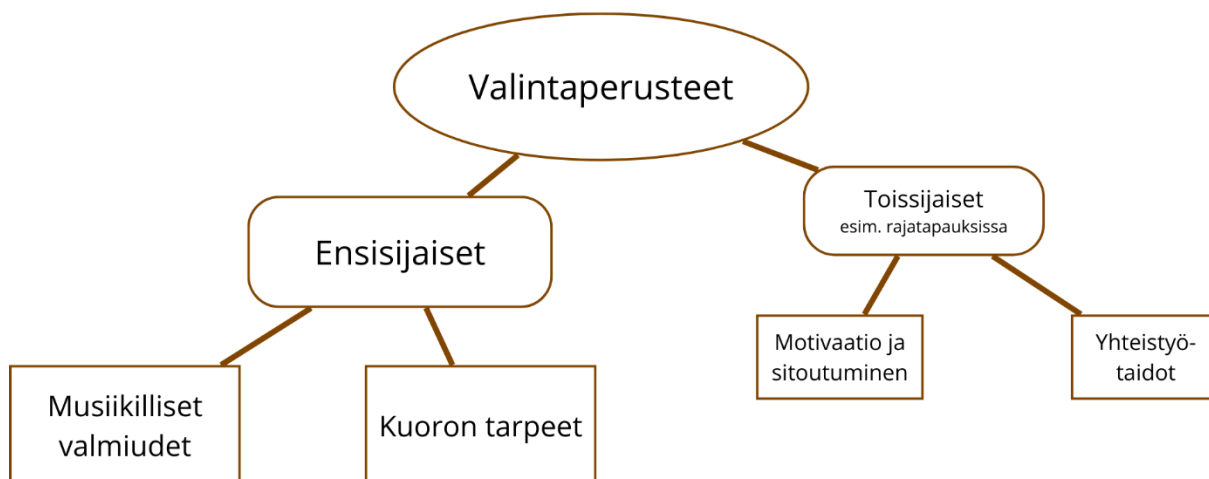
Musiikillisiin valmiuksiin liittyy läheisesti äänenmuodostuksen arviointi, jonka voisi tarkastella myös omana osa alueenaan. Kuoronjohtaja C muotoili asian niin, ettei hän halua joutua koelaulujen jälkeen rajoittamaan jonkun yksittäisen laulajan äänenkäyttöä kuorossa, jos se esimerkiksi poikkeavan äänenmuodostuksen vuoksi kuuluu läpi. Kuoronjohtaja B puolestaan kertoi kuuntelevansa laulunäytteessä, jos hakijalla on esimerkiksi kireyttä äänessä.

Toinen keskeinen tekijä on kuoron tarpeiden huomiointi eli minkä stemman laulajia kulloinkin tarvitaan. Jos tenoreista on pulaa, sopraanoon ei voida ottaa loputtomasti lisää laulajia, vaikka hakijat olisivat kuinka hyviä. Kuoronjohtaja A totesi, että optimitilanteessa jokaisessa stemmassa olisi aina sen verran tilaa, että mahdollinen todella hyvä hakija voitaisiin ottaa. Eri kuoroilla ja johtajilla voi myös olla määriteltyjä ihanne- tai maksimikokoja kuorolle, mikä vaikuttaa myös laulajien valintaan.

”Ja sitten, kun siinä on vielä sekin, että ei pelkästään ne absoluuttiset taidot, vaan sitten se, että mikä se on se sitoutuneisuus... Miten sä sitä arvioit? Onhan niitä hyviä laulajia, joista sitten puolessa vuodessa käy ilmi, että itse asiassa niitä ei sitten niin hirveästi kiinnostanutkaan. Ei näy harjoituksissa ja lopulta jää pois.”
(Kuoronjohtaja A).

Kuoron toimivuuden kannalta keskeistä on myös, että laulajat ovat motivoituneita ja heillä on halu sitoutua kuorotyöhön. Kuorotyöhön sitoutunut keskivertolaulaja on usein kuoron ja kuoronjohtajan näkökulmasta arvokkaampi, kuin vaihtelevasti harjoituksissa näkyvä huippulaulaja. Erityisesti kuoronjohtaja B:n vastauksissa nousi esiin se, että laulajat kehittyvät kuorossa riippumatta lähtötasosta. Kuoroon hyväksytty motivoitunut keskivertolaulaja voi muutaman vuoden kuorokokemuksen myötä olla jo stemmansa kantava voima. Hakijan sitoutumista kuoroharrastukseen lienee kuitenkin kaikista tunnistamistani valintaperusteista vaikein arvioida ilman että valintaa tehdään ”mututuntumalta”. Siksi näkisin sen yhtenä arvioinnin kohteena vain silloin kun kyseessä on jonkinlainen rajatapaus.

Neljäntenä ja viimeisenä osa-alueena haastatteluista nousi esiin hakijan yhteistyötaitojen arviointi. Erityisesti kuoronjohtaja C piti tärkeänä sitä, että laulajan pitää tulla toimeen ensinnäkin johtajan kanssa ja toisaalta muiden kuorolaisten kanssa. Haasteena yhteistyötaitojen arvioinnissa on se, että jos koelaulutilanteessa ei ole kuoroa paikalla, on johtajan vaikea luotettavasti arvioida sitä, miten hyvin hakija tulee toimeen kuorolaisten kanssa. Jos puolestaan kuoronjohtajalla syntyy koelaulutilanteessa tunne, että hän itse ei välttämättä tule toimeen kyseisen laulajan kanssa, on syytä pohtia kannattaako hakijaa silloin hyväksyä kuoroon. Mielestäni yhteistyötaitojen arviointia kannattaa sitoutumisen tapaan kuitenkin pitää ensisijaisesti keinona rajatapauksien punnitsemisessa.

Kaavio 1: Valintaperusteet.

3.2 Koelaulutilanteen sisällöstä

Koelaulutilanteen varsinainen sisältö ja toteutustapa vaihteli haastateltavien välillä yllättävänkin paljon. Tutkimukseni kannalta tämä on lähinnä positiivinen asia, sillä minulla on näin ollen käytössä enemmän vaihtoehtoisia toimintatapoja, joita tarkastella. Niinkään positiivista ei ole se, mitä koelaulutilanteiden erilaisuus kertoo nykyisen järjestelmämme suhtautumisesta koelaulukäytäntöihin. Kuoronjohtaja C nostikin esille, että esimerkiksi kuoronjohdon koulutuksessa ei kyseiseen osa-alueeseen ole annettu hänen opiskeluaikanaan minkäänlaista ohjausta. Oman kokemukseni mukaan – juuri kuoronjohdon B-tason suorittaneena voin sanoa, ettei tilanne ole ainakaan tähän mennessä muuttunut.

Yhteistä kaikille haastatelluille oli se, että heidän pitämässä koelauluissa oli jonkinlainen lyhyt haastattelu sekä laulunäyte. Haastattelun tarkoituksena on selvittää hakijan musiikillista taustaa, kuten aiempaa kuorokokemusta tai muuta musiikkiharrastusta. Haastattelussa on mahdollista myös kartoittaa hakijan motivaatiota sekä yhteistyötaitoja. Kuoronjohtaja C kertoi hyödyntävänsä haastattelutilannetta myös siihen tarkoitukseen, että kertoo valintaperusteista ja painottaa hakijoille, ettei koelaulutuloksesta voi vetää suorita johtopäätöksiä omasta musikaalisuudesta tai laulutaidosta.

Toinen yhdistävä tekijä kuoronjohtajien välillä oli jonkinlainen laulunäyte, jonka hakija laulaa ilman säestystä. Laulunäytteellä kuoronjohtajat pyrkivät selvittämään muun muassa hakijan lauluäänen intonaatiota ja kykyä pysyä sävellajissa. Kuoronjohtaja A:n ja B:n koelauluissa hakija laulaa laulun lähtökohtaisesti kokonaan ilman säestystä, eli hakijat myös saavat itse valita sävellajin. Kuoronjohtaja C puolestaan antaa lauluun jonkinlaisen alkusoiton, mikä määrittelee sävellajin. Mielestäni molemmat toimintatavat ovat toimivia, mutta on hyvä tiedostaa, että tälläkin voi olla koelaulusuoritteen kannalta merkitystä. Erityisesti kun tiedetään, että hakijat ovat useimmiten koelaulutilanteessa jännittyneitä (ks. luku 3.3), voi laulunäyte antaa jonkun hakijan taidoista todenmukaisemman kuvan, jos hakija saa itse valita luontevan sävellajin. Toisaalta jännittynyt hakija voi vahingossa aloittaa laulun esimerkiksi aivan liian korkealta, jolloin määrätty sävellaji antaisi todenmukaisemman kuvan hakijan taidoista. Toki jos kyseessä on esimerkiksi suuria kirkkomusiikkiteoksia esittävä kuoro, on odotusarvoista, että kuorolaiset pystyvät laulamaan jotakuinkin annetussa sävellajissa myös jännittyneenä. Tässäkin kannattaa huomioida kuorossa vaadittu taitotaso ja antaa hakijoille tarvittaessa mahdollisuus uuteen yritykseen.

Haastatelluista Kuoronjohtaja B:n ja C:n koelauluihin sisältyi myös jonkinlainen ääniharjoitusten laulamisosio. Ääniharjoituksia teettämällä kuoronjohtajat pyrkivät ensisijaisesti selvittämään hakijan äänialan suuruutta ja äänenkorkeutta. (Ks. myös luku 2.2.1.) Muista poiketen Kuoronjohtaja A:n koelauluihin ei haastattelun perusteella sisältynyt ääniharjoituksia. Itse ajattelen, että koelauluissa kannattaa laulattaa hakijalla ainakin joitakin ääniharjoituksia, sillä näin saadaan luotettavampi kuva hakijan äänialasta erityisesti ääriäänien osalta, kuin jos äänialaa kartoitetaan pelkän laulunäytteen avulla. Oman kokemuksen perusteella sanoisin myös, että ääniharjoituksissa äänenmuodostus pysyy usein helpommin hyvänä, kuin valmiita lauluja laulamalla.

Kuoronjohtaja C kertoi pitävänsä osan koelaulutilanteesta ikään kuin laulutuntiasetelmassa. Tätä hän perusteli sillä, että hän saa siinä selville millaiset valmiudet hakijalla on oppia laulutekniikkaa hänen ohjauksessaan osana isompaa ryhmää. Hän kertoi käyttävänsä tilanteessa samoja ääniharjoituksia, joita hän käyttää myös kuoron äänenmuodostuksen opetuksessa, jolloin valituilla hakijoilla on kuoroon saapuessaan edes jotain ennestään tuttua.

Toisaalta hän mainitsi, että myös hakija saa siinä käsityksen hänen tavastaan opettaa ja voi halutessaan perääntyä, jos ei koe opetustyyliä omakseen.

Kuoronjohtaja C kertoi ääniharjoitusten lisäksi teettävänsä arpeggio-harjoituksia, missä hakijan tulee laulaa kuoronjohtajan soittama sointu tai intervalli. Tällä harjoituksella kuoronjohtaja testaa hakijan kykyä hahmottaa harmonioita laulaen. Hän kertoi laulattavansa myös vähennetyt ja ylinousevat soinnut, jotka ovat molli- tai duurikolmisointua vaikeammin laulettavia. Myös kuoronjohtaja B:llä on käytössä hiukan vastaavanlainen harjoitus, mutta hän kertoi selvittävänsä harjoituksella sitä, miten hakija virittää lauluun suhteessa sointuun. Sointuun virittäminen on erittäin olennainen osa tasokkaampaa kuorolaulua, joten sen testaaminen on perusteltua, jos kuorossa tehdään myös sointityöskentelyä. Sen sijaan alemman tason kuoroissa, joissa suuri osa harjoittelua ajasta menee stemmojen opetteluun, ei sitä välttämättä ole tarkoituksenmukaista testata. Myös sävelten erottelu annetusta soinnusta on taito, jota on perusteltua vaatia vain, jos kuoron taso sitä vaatii. Näin on, jos kuoro laulaa esimerkiksi suuria kirkkomusiikkiteoksia, joissa laulajien on usein löydettävä aloitusääni edellisen osan loppusoinnun perusteella. Molemmissa tapauksissa on hyvä ottaa huomioon, että taidot kehittyvät kuorokokemuksen myötä, erityisesti jos niihin kiinnitetään kuoronjohtajan toimesta huomiota. On myös huomionarvoista, että harmonioiden hahmottaminen laulaen on läheisesti sidoksissa nuotinluku- ja säveltapailutaitoihin.

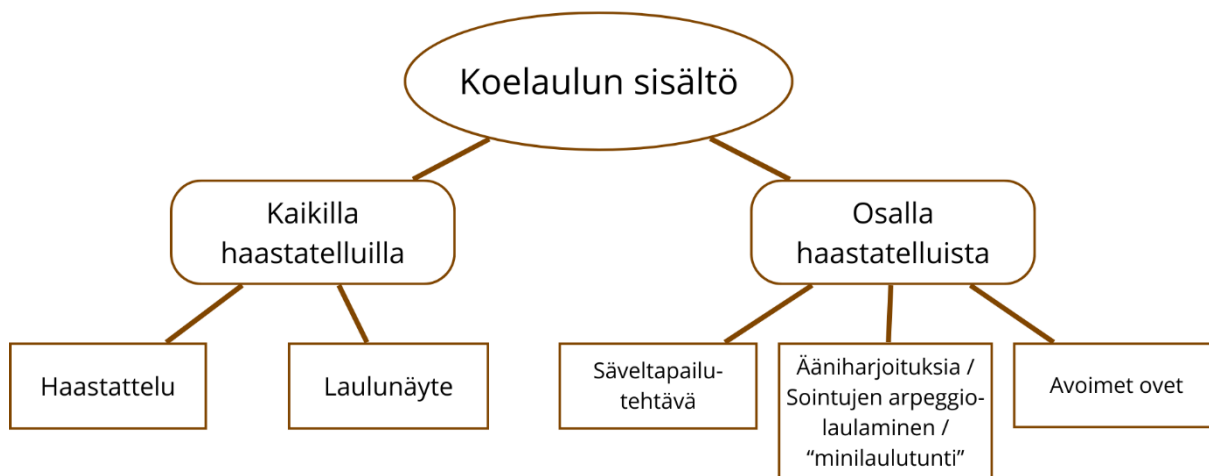
Mikäli kuoron taso on sellainen, että se vaatii kuorolaisilta nuotinlukutaitoa, täytyy sitäkin jollain keinolla mitata. Haastatelluista kuoronjohtaja A:lla oli käytössä perinteinen säveltapailutehtävä, eli jokin satunnainen melodianpätkä, joka hakijan tulee laulaa prima vista. Kuoronjohtaja A sanoi antavansa hakijalle mahdollisuuden käyttää pianoa apuna, mikäli tehtävä ei muuten tahdo onnistua. Näin toimimalla hän saa selville, jos hakija esimerkiksi osaa nuotit, muttei osaa säveltapailulla sujuvasti ilman soittimen apua. Kuoronjohtaja C puolestaan toteutti säveltapailun stemmalaulun muodossa, jolloin hakijan tehtävä on laulaa annetusta kappaleesta omaa stemmaansa sanoilla tai ilman. Kuoronjohtaja B puolestaan ei kokenut erillistä säveltapailutehtävää tarpeellisena, vaan koki että hakijan taidot tulevat tältä osin riittävästi esiin avointen harjoitusten yhteydessä. Hän perusteli tapaansa myös näin:

”Yksinään stemman laulaminen on paljon vaikeampaa kuin kymmenen kaverin kanssa. Niin se ei ole välttämättä reilu se tilanne.”

Myös oma kokemukseni on, että oudon melodian säveltapailu yksin ja ilman muiden stemmojen harmoniatukea on huomattavasti vaikeampaa, kuin kuorossa yhtenä kuorolaisena. Siksi uskoisin, että hakija, joka selviytyy korkeintaan tyydyttävästi perinteisestä säveltapailutehtävästä voi solfata varsin sujuvasti, kun tukena on harmonia ja muita laulajia. Huomionarvoista on myös se, kuinka itse etupäässä tenoria laulaneena koen, että minun on helpompi solfata tenoristemmaa, kuin esimerkiksi alttostemmaa. Tämän vuoksi itse suosittelisin säveltapailutehtävän järjestämistä stemmalauluna kuten Kuoronjohtaja C:llä on tapana. Mielestäni se kertoo enemmän hakijan taidoista suhteessa tavoitteeseen eli siihen, että kuorolaiset oppivat oman stemmansa mahdollisimman nopeasti. Stemmalaulussakin voi olla variaatioita sen suhteen, täytyykö hakijan laulaa stemmaa yksin vai soittaako kuoronjohtaja toista tai useampaa stemmaa tukena. Käytettävissä olevien resurssien puitteissa stemmalaulun voi toteuttaa myös kvartettilauluna, jossa hakija laulaa omaa stemmaansa kvartetissa, jonka muut laulajat ovat esimerkiksi vapaaehtoisia kuorolaisia. Näin toimittiin esimerkiksi Sibelius-Akatemian Kuopion yksikön vokaaliyhtyeen koelauluissa 2024, joissa olin vapaaehtoisena avustamassa.

Haastatelluilla kuoronjohtajilla oli kullakin oma tapansa myös koelaulutilanteen käytännön järjestelyissä. Kuoronjohtaja A:n tapa on järjestää erilliset koelaulut – pääsääntöisesti kuorokauden alussa, jolloin hakijoita laulatetaan peräkkäin. Kuoronjohtaja B puolestaan kertoi havainneensa hyväksi koelaulukäytännöksi pitää ennen varsinaista koelaulua ”avoimet ovet”, jolloin hakijat tulevat ensin tavallisiin kuoroharjoituksiin kokeilemaan. Varsinainen koelaulu pidetään vasta kuoroharjoitusten päätteeksi. Kuoronjohtaja C:n tapa taas poikkesi muista siinä, että hän kertoi sopivansa aina jokaisen hakijan kanssa erikseen koelauluajasta. Kuoronjohtaja C:n pitämä koelaulutilaisuus oli myös toisiin verrattuna huomattavan laaja, kestoltaan noin puoli tuntia. Käytännön järjestelyt riippuvat paljon hakijoiden määrästä, sekä kuoronjohtajan käytössä olevista resursseista ajan ja omien voimavarojen suhteen. Voidaan kuitenkin pohtia, karsisiko koelaulu epämotivoituneempia hakijoita jo ilmoittautumisvaiheessa, jos hakijoille on ilmoitettu tiukat aikataulut koelauluihin. Jos koelaulu on esimerkiksi kuorokauden alussa kuoron normaalina harjoituspäivänä, on

aiheellista kysyä, kuinka usein sellainen laulaja pääsee kuoroharjoituksiin, joka ei saa koelauluaikaa järjestettyä vapaaksi.

Kaavio 2: Koelaulun sisältö.

3.3 Johtajan toiminta koelaulutilanteessa

Mitä tulee kuoronjohtajan rooliin koelaulutilanteessa, kaikkien haastateltujen vastauksissa korostui hakijan rauhoittelun merkitys. Kaikki haastatellut kuoronjohtajat olivat kokeneet, että pääsääntöisesti hakijat ovat koelaulutilanteessa jännittyneitä, mikä luonnollisesti vaikuttaa negatiivisesti koelaulusta suoriutumiseen. Esimerkiksi Kuoronjohtaja A sanoi kertovansa jännittyneille hakijoille, että jännittäminen on normaalia ja luonnollista. Kuoronjohtajat myös kertoivat, että heikommin suoriutuvaa hakijaa on hyvä auttaa ja yrittää saada hänelle pienikin onnistuminen, jottei hakijan päällimmäiseksi tunteeksi jää totaalinen epäonnistuminen. Kuoronjohtaja A kiteytti asian seuraavasti:

”Vaikka mä tietäisin ensimmäisestä äänestä lähtien, että tämä ihminen ei tule pääsemään kueroon, niin sehän pitää hoitaa arvokkaasti ja häntä kunnioittaen loppuun asti.”

Kuoronjohtaja A nosti myös esiin sen, että on tärkeä pitää ”naama peruslukemilla”, tapahtuipa mitä tahansa. Hän kertoi tapauksesta uransa alkuvaiheilta, missä tuttu hakija oli tullut

jälkeenpäin kertomaan, että oli hänen ilmeistään päätellyt koelaulun menevän pahasti pieleen. Tässä tapauksessa hakija oli ilmeisesti pystynyt ottamaan asian huumorilla, mutta täysin tuntematon ihminen olisi toki voinut tilanteesta loukkaantua. Mikäli johtaja esimerkiksi naurahtaa koelaulutilanteessa hakijan suoritukselle, voi hakijalla nousta mieleen turhia kysymyksiä ja epävarmuutta omasta suorituksesta.

Haastatteluissa erityisesti kuoronjohtaja B korosti, että on tärkeää viedä koelaulutilanne läpi mahdollisimman samanlaisena kaikille hakijoille, vaikka jonkun hakijan kohdalla päätös valinnasta tai hylkäämisestä olisi helppo tehdä. Näin toimimalla hakijoille viestitään, että kaikki hakijat ovat yhtä arvokkaita, riippumatta koelaulun tuloksesta. Lisäksi tasapuolinen kohtelu ehkäisee ristiriitoja, joita kuoron sisällä voisi syntyä jälkikäteen, jos joku olisi päässyt kuoroon esimerkiksi kokonaan ilman koelauluja.

Kaavio 3: Johtajan toiminta koelaulutilanteessa.

3.4 Valintatulosten kertomisesta

Haastateltujen kuoronjohtajien tapa kertoa valintatuloksesta jakautui selvästi kahteen. Kuoronjohtajat A ja C kokivat luontevimmaksi ilmoittaa koelaulutulos hakijoille jälkikäteen viestillä tai sähköpostilla. Kuoronjohtaja B puolestaan piti tärkeänä, että tulos kerrotaan heti koelaulutilaisuuden päätteeksi kasvotusten. Hän myös kertoi aina antavansa palautetta hakijoille koelaulutilanteesta, mitä taas kuoronjohtajat A ja C eivät kokeneet mielekkääksi (ks. luku 3.5).

Kuoronjohtaja B perusteli välitöntä tulosten kertomista sillä, ettei hakijaa jätetä ”löysään hirteen,” eli odottamaan tulosta epätietoisena tuliko valituksi vai ei. Mielestäni perustelu on aivan oikea, mutta tähän toimintatapaan liittyy pari keskeistä haastetta erityisesti stemmatasapainon säilyttämisen näkökulmasta. Ensinnäkin, jos hakijoita on runsaasti, voi kuoronjohtajan olla mielekästä kuunnella kaikki koelaulut ensin ja muodostaa valinnat vasta lopuksi. Jos vielä koelaulut jakaantuvat useammalle päivälle, ei tulosten kertominen välittömästi ole yksinkertaisesti mahdollista. Tämä haaste oli esimerkiksi kuoronjohtaja A:lla, jolla oli eräänä syksynä ollut noin 70 hakijaa kueroon. Ongelmaa ei luonnollisesti ole, jos hakijoita on vain muutama stemmaa kohti. Toinen haaste liittyy kuoronjohtajan omaan psyykeeseen, eli onko johtajalla tarpeeksi rohkeutta tehdä päätös heti ja luottaa siihen, että se on oikea. Näin erityisesti silloin, jos johtaja tekee päätökset yksin. Esimerkiksi kuoronjohtaja C sanoi, että hän haluaa ottaa itselleen aikaa valintapäätöksen miettimiseen. Kuoronjohtaja B:n kohdalla päätöksentekoa helpottaa uskoakseni se, että hänen kuorossaan koelauluja on kuuntelemassa myös kokeneita kuorolaisia kustakin stemmasta.

Toisaalta kuoronjohtajana on siedettävä sitä tosiasiaa, että myös väärät valinnat ovat mahdollisia suuntaan tai toiseen. Kuoronjohtaja A piti jopa todennäköisenä, että hän on jossain vaiheessa jättänyt valitsematta laulajan, joka olisi viimekädessä suoriutunut jotakin toista kueroon valittua laulajaa paremmin. Myös tämän vuoksi hakijoille on syytä painottaa, ettei koelaulutuloksesta kannata vetää johtopäätöksiä omasta musikaalisuudesta tai laulutaidosta.

3.5 Palautteenannosta hakijalle

Yksi itseäni eniten kiinnostanut osa tutkimustani on ollut kysymys siitä, tulisiko koelauluissa antaa henkilökohtaista palautetta hakijalle. Ajattelen, että hyvin annettu palaute voi lisätä hakijan valmiuksia ja motivaatiota kehittää omaa laulutaitoaan. Jos taas palaute onnistuu kehnommin, voi sillä olla myös päinvastainen vaikutus. (ks. luku 2.3.2.) Jos hakijoita on paljon, on toki kysymys myös siitä, mihin kuoronjohtajalla on resursseja, koska huolellinen palautteenanto vie väistämättä ylimääräistä aikaa.

Palautteenannosta haastatelluilla kuoronjohtajilla oli hyvinkin erilaisia näkemyksiä, mikä viittaisi siihen, että aiheen jatkotutkimus olisi tarpeen, jotta aihetta voisi tulevaisuudessa

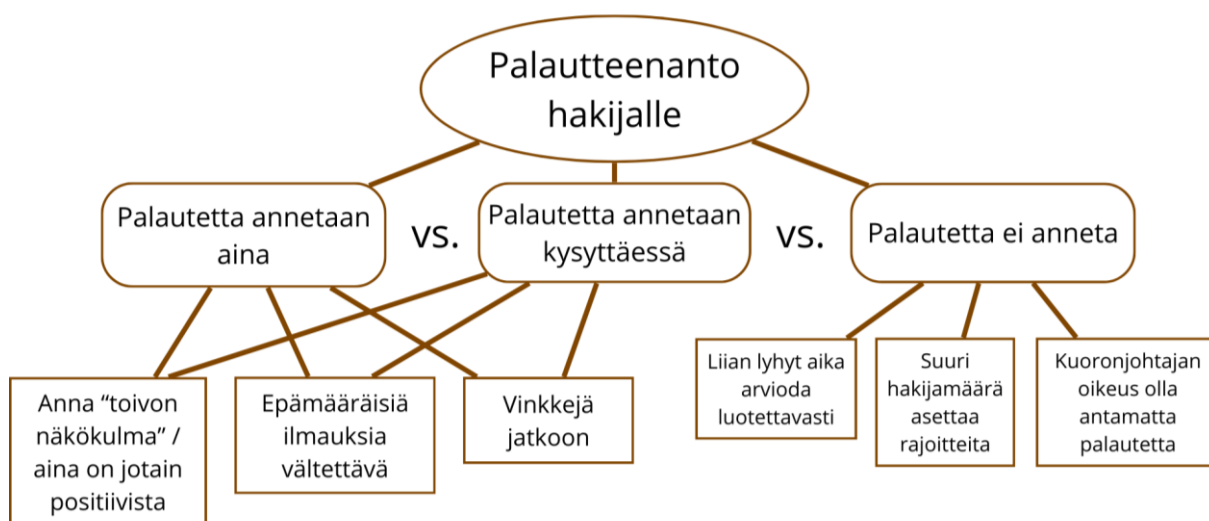
käsitellä esimerkiksi alan koulutuksissa. Kuoronjohtaja B oli ainoa, joka selkeästi kannatti palautteen antamista. Hän sanoi antavansa hakijoille aina palautetta koelaulusuorituksesta. Tätä hän perusteli muun muassa sillä, ettei hakijalle jää hylkäyksen syy epämääräiseksi. Hylätyille hakijoille hän kertoi antavansa palautteen yksityisesti ilman stemmavastaavien läsnäoloa, mikä on ehdottomasti suositeltava toimintatapa (ks. luku 2.3.2), mikäli palautetta annetaan.

Kuoronjohtaja B:n toimintamallissa valintatulosten kertominen (ks. luku 3.4) ja palautteenanto kietoutuvat kiinteästi toisiinsa. Valintatuloksen hän kertoo hakijoille heti palautteenannon alussa. Mikäli hakija joudutaan hylkäämään, hän kertoo myös mistä sisäänpääsy jäi kiinni. Varsinaisen palautteen hän sanoi aloittavansa kertomalla mitkä ovat hakijan vahvuuksia koelaulusuorituksen perusteella. Hän mainitsi myös, että on suositellut hylätyille hakijoille myös toisia kuoroja, jos on arvioinut, että hakijalla olisi potentiaalia johonkin alemmistasoiseen kuoroon. Joitakin hakijoita hän kertoi ohjanneensa myös laulutunnille. Hän kiteytti palautteenannon ytimen mielestäni hienosti sanoessaan, että pyrkii antamaan jonkin ”toivon näkökulman” hylätylle hakijalle. Kun hylätty hakija tiedostaa, mihin asiaan hän voi suorituksessaan tarttua ja saa konkreettisia vinkkejä sen kehittämiseen, on palaute mielestäni onnistunut (ks. luku 2.3.2). Valituille hän kertoo palautetilanteessa myös, mihin stemmaan hän olisi laulajan sijoittamassa, sekä mihin asioihin erityisesti kannattaa kuorossa kiinnittää huomiota.

Toinen ääripää haastatelluissa oli Kuoronjohtaja C, joka totesi, että hänen mielestään palautteen antaminen noin lyhyen suorituksen perusteella olisi ”falskia”. Hänen vastauksissaan korostui näkemys ja huoli siitä, että noin puolen tunnin mittaisen koelaulutilanteen perusteella ei pysty muodostamaan luotettavaa palautetta hakijan laulutaidosta tai musikaalisuudesta, kun hakijat pääsääntöisesti ovat tilanteessa enemmän tai vähemmän jännittyneitä. Hän myös nosti esiin, että on kuoronjohtajan oikeus pidättäytyä palautteenannosta, jos ei koe palautteenantoa turvalliseksi. Kysyttäessä voisiko hän kuvitella antavansa palautetta, jos palautteen kysyjän motiivi olisi kehittää itseään laulajana, hän vastasi:

”Kyllä mä saattaisin, jos mä ajattelen, että se tilanne on turvallinen molemmin puolin. — — Että sun kannattaa hakea laulukokemusta muista kuoroista ensin enemmän, jotta sä et laula ääntä pilalle, kun sä tuut laulamaan tätä tenoria, mikä on liian haastavaa.”

Kuoronjohtaja A asettui näkemyksellään kahden muun välimaastoon. Hän piti palautteenantoa lähtökohtaisesti epämielekkäänä, mutta sanoi antavansa palautetta, jos hakija on sitä erikseen pyytänyt. Hän totesi, että kaikista suorituksista löytyy aina jotain kiittämisen arvoista. Hän sanoi esimerkiksi kertovansa hakijalle, jos suorituksesta huomaa, että hänellä on aiempaa musiikkitaustaa. Kuoronjohtaja B:n tavoin hän kertoi rohkaiseensa monia hakijoita laulutunnille. Kuoronjohtaja A:n kohdalla suhtautumiseen palautteenantoon vaikutti selvästi myös se, että hänellä hakijoiden määrä on toisinaan ollut niin suuri, että yksittäiseen hakijaan käytettävissä oleva aika jää väistämättä lyhyeksi. Tällaisessa tilanteessa myös hakijat todennäköisesti ymmärtävät, miksi henkilökohtaista palautetta ei ole mahdollista antaa.

Kaavio 4: Palautteenanto hakijalle.

4 Päätäntö

4.1 Yhteenveto

Tutkimuksessa tarkastelin kolmen kuoronjohtajan ajatuksia siitä, minkälaisia seikkoja kuoronjohtajana täytyy ottaa huomioon, kun tavoitellaan positiivista koelaulukokemusta. Haastatteluaineiston pohjalta nousi esiin viisi erilaista osa-aluetta, jotka koelauluja järjestettäessä tulisi ottaa huomioon. Näitä osa-alueita en ole keskenään arvottanut tärkeysjärjestykseen, vaan olen pyrkinyt esittämään asiat siinä järjestyksessä, jossa itse koelauluprosessi näkemykseni mukaan etenee.

Jo aivan koelauluprosessin aluksi on määriteltävä valintaperusteet, millä perusteilla kuoron kullakin valintakerralla otetaan laulajia. Nämä perusteet on hyvä olla määriteltynä jo ennen kuin esimerkiksi rekrytointi-ilmoituksia tehdään. Positiivisen koelaulukokemuksen todennäköisyyttä kasvattaa, jos valintaperusteet ovat läpinäkyvät ja tiedossa myös hakijoilla.

Ennen kuin hakijat saapuvat koelaulutilaisuuteen, on kuoronjohtajan punnittava, mitä kaikkea koelaulutilanne sisältää. Koelaulutilanteen sisältämät tehtävät on suhteutettava kuoron vaadittavaan tasoon, ettei kohtuuttoman vaativien tehtävien seurauksena jää hakijalle päällimmäisenä tunne epäonnistumisesta. Haastattelujen perusteella hakijat ovat koelaulutilanteessa useimmiten jännittyneitä, mikä lisää riskiä epäonnistumiselle. Kuoronjohtajan tehtävä onkin pyrkiä rentouttamaan ilmapiiriä ja yrittää mahdollistaa hakijalle edes pieni onnistumisen kokemus.

Koelaulutilanteen jälkeen seuraa prosessin vaikein osuus, eli valintatulosten kertominen ja mahdollinen palautteenanto. Valintatulokset voidaan kertoa joko välittömästi koelaulujen lopuksi tai jälkikäteen esimerkiksi sähköpostitse. Toimintatapaan vaikuttaa olennaisesti hakijoiden lukumäärä, joten absoluuttista oikeaa tapaa ei ainakaan tämän tutkimuksen valossa voida määrittää. Myöskään siihen, tulisiko hakijoille antaa henkilökohtaista palautetta, en tämän tutkimuksen perusteella saanut selkeitä vastauksia, mutta tutkimustulokset luovat hyvän pohjan aiheen jatkotutkimukselle (ks. luku 4.2).

4.2 Suuntaviivoja jatkotutkimukselle

Koska tässä tutkimuksessa tutkimuksen kohteena olivat kuoronjohtajien ajatukset ja kokemukset koelaulutilanteen järjestämisestä, luontainen jatkumo tälle olisi tutkimus, jossa tutkittaisiin kokemuksia koelauluista kuoroon hakijoiden näkökulmasta. Jatkotutkimusta voisi lähteä toteuttamaan esimerkiksi kyselytutkimuksena, joka lähetettäisiin useampaan kuoroon. Kyselyllä voisi kartoittaa kuorolaulajien kokemuksia koelauluista. Hyvin todennäköistä on, että monella kuorolaulajalla on kokemusta myös hylkäämisestä koelauluissa. Haasteena tuossa jatkotutkimuksessa tulee olemaan aiheen herkkyyks, mikä korostuu, kun tutkimuksen kohteena on tavallisia harrastajia.

Koelaulutilanteen sisältö vaihteli tutkimuksen pienellä vastaajajoukolla yllättävän paljon, minkä lisäksi koelaulujen sisältö on varsin pitkälti ”hiljaista tietoa,” eli tietoa, joka liikkuu alan ihmisten välillä suullisesti, mutta josta ei löydy merkittäviä kirjallisia lähteitä. Sen vuoksi näkisin, että yksi potentiaalinen jatkotutkimussuunta olisi keskittyä keräämään aineistoa koelaulutilanteen sisällöstä laajemmalla vastaajajoukolta esimerkiksi kyselytutkimuksena. Laajempi aineisto mahdollistaisi myös luotettavamman vertailun siinä, ovatko jotkin koelaulukäytännöt yleisempiä kuin toiset.

Mielenkiintoinen jatkotutkimuksen kohde olisi myös se, millaista palautetta hakijoille tulisi antaa, jos sitä annetaan henkilökohtaisesti. Tähän nähdäkseni tarkoituksenmukaisin tutkimusmenetelmä olisi haastattelututkimus, jossa haastateltavina olisi tavallisia kuoroharrastajia eri tasoista kuoroista. Selvitettävä olisi toki myös se, kuinka suuri osa kuoroharrastajista ylipäänsä pitäisi henkilökohtaista koelaulupalautetta toivottavana.

Haastattelurungossani (LIITE 1) oli myös kysymys, jossa kysyin haastatelluilta, oliko heidän urallaan tullut tapauksia, joissa aiemmin koelauluissa hylätty hakija olisi hakenut myöhemmin uudestaan samaan kuoroon. Kuoronjohtaja A:lla ja C:llä oli kokemusta tällaisesta yksittäisten tapausten kohdalla. Kuoronjohtaja B puolestaan ei muistanut, että olisi uransa aikana kohdannut ainuttakaan tällaista tapausta. Tämä hiukan yllättävä korrelaatio vastauksissa jätti minut pohtimaan, voiko tässä olla kyse palautteen roolista, vai onko taustalla jokin muu vaikuttava tekijä. Kuoronjohtajat A ja C nimittäin suhtautuivat palautteenantoon lähtökohtaisesti kielteisesti, kun taas Kuoronjohtaja B piti henkilökohtaisen palautteen

antamista tärkeänä. Myös tässä olisi ehdottomasti potentiaalinen suunta jatkotutkimukselle, sillä tämän tutkimuksen pienellä otannalla havaittu korrelaatio voi mennä sattuman piikkiin, eikä siitä ole siten mahdollista vetää johtopäätöksiä mihinkään suuntaan.

4.3 Pohdintaa

Tutkimukseni tavoitteena oli kartoittaa kuoronjohtajien koelaulukäytäntöjä ja peilata niitä tutkittuun tietoon ja omiin kokemuksiini. Tutkimukseni edetessä huomasin jatkuvasti haasteen siinä, etten tutkijana lähtisi arvailemaan hakijoiden mahdollisia kokemuksia, koska se ei ollut tämän tutkimuksen kohteena. Tämä oli haasteena myös tutkimuskysymyksen muotoilussa. Kerta toisensa jälkeen minun oli muistutettava itseäni siitä, että tutkin nyt nimenomaan kuoronjohtajien ajatuksia ja kokemuksia, en hakijoiden.

Koen, että se mitä tästä tutkimuksesta lopulta syntyi, vastaa sille asettamiani tavoitteita. Näin siitäkin huolimatta, että jouduin kirjoittaessani paljon kipulemaan sen tosiasian kanssa, ettei tämä työ tule antamaan lopullisia vastauksia itselleni, eikä lukijoillekaan. Jostain on kuitenkin aloitettava ja tästä tuli nähdäkseni hyvä pohja aihepiirin jatkotutkimukselle. Tutkimus on mielestäni myös hyvä itsetutkiskelun väline kelle tahansa kuoronjohtajalle, joka haluaa kehittää koelauluprosessia omassa kuorossaan.

Lähteet

Aineisto

Kuoronjohtaja A 2025. Haastattelu: 24.1.2025. Tutkijan hallussa.

Kuoronjohtaja B 2025. Haastattelu: 27.1.2025. Tutkijan hallussa.

Kuoronjohtaja C 2025. Haastattelu: 3.2.2025. Tutkijan hallussa.

Kirjallisuus

Ahonen, Kari 2004. *Johdatus Musiikin Oppimiseen*. Helsinki: Finn Lectura

Demorest, Steven M., Jamey Kelley ja Peter Q. Pfordresher 2017. "Singing ability, musical self-concept, and future music participation." *Journal of Research in Music Education* 64 (4), 405–420. <https://doi.org/10.1177/0022429416680096>

Eskola, Jari, Johanna Lätti ja Juha Vastamäki 2018. "Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas." Teoksessa Raine Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1*. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 27–51.

Henry, Molly J. ja J. Devin McAuley 2010. "On the prevalence of congenital amusia." *Music Perception* 27 (5), 413–418. <https://doi.org/10.1525/mp.2010.27.5.413>

Juuti, Pauli ja Anu Puusa 2020. "Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan?" Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Tallinna: Gaudeamus, 9–40.

Järvelä, Irma 2022. "Musikaalisuuden geenitutkimukset." Teoksessa J. Louhivuori, S. Saarikallio ja P. Toiviainen (toim.), *Musiikkipsykologia*. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: Eino Roiha -säätiö, 211–225.

Karma, Kai 2022. "Musikaalisuus." Teoksessa J. Louhivuori, S. Saarikallio ja P. Toiviainen (toim.), *Musiikkipsykologia*. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: Eino Roiha -säätiö, 195–210.

Knight, Susan 2019. "Addressing the needs of the adult "non-singer" ("NS")." Teoksessa Graham F. Welch, David M. Howard ja John Nix (toim.), *The Oxford Handbook of Singing*. Oxford: Oxford University Press, 621–649.

Koistinen, Mari 2003. *Tunne kehosi – vapauta äänesi: Äänitimpurin käsikirja*. Helsinki: Sulasol.

Lamble, Walter 2004. *A handbook for beginning choral educators*. Bloomington: Indiana University Press.

Lehtisaari, Sinikka 2001. "Tyttö, joka ei osannut laulaa." *Helsingin Sanomat* 18.1.2001. <https://www.hs.fi/ihmiset/art-2000003940882.html> (luettu 1.2.2023).

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021. *Kiusaamisen seuraukset*. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/kiusaamisen-seuraukset/> (luettu 21.4.2023).

McPherson, Gary ja Susan Hallam 2009. "Musical potential." Teoksessa S. Hallam, I. Cross ja M. Thaut (toim.), *The Oxford Handbook of Music Psychology*. Oxford: Oxford University Press, 255–264.

Numminen, Ava 2005. *Laulutaidottomasta kehittyväksi laulajaksi: Tutkimus aikuisen laulutaidon lukoista ja niiden aukaisemisesta*. Väitöskirja. Sibelius-Akatemia.

Pellinen, Riikka 2019. *Laulus toisten lauluun liitä: Lasten puhtaasti laulamisen ongelmat sekä pääsykoe- ja valmennusryhmäkäytännöt suomalaisissa lapsikuoroissa*. Laaja kirjallinen työ. Klassisen musiikin osasto. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Peretz, Isabelle ja Dominique T. Vuvar 2017. "Prevalence of congenital amusia." *European Journal of Human Genetics* 25 (5), 625–630. <https://doi.org/10.1038/ejhg.2017.15>

Piirainen, Riitta 2016. *Laulamisen merkityksiä laulutaidottomiksi kokevien näkökulmasta*. Tutkielma. Musiikkikasvatuksen aineryhmä. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.

Sataloff, Robert T. ja Jane W. Davidson 2018. "The older singer." Teoksessa G. McPherson, G. Welch, S. Hallam, J. T. Humphreys ja J. Nix (toim.), *Vocal, Instrumental, and Ensemble Learning and Teaching: An Oxford Handbook of Music Education, Volume 3*. New York: Oxford University Press, 60–75.

Savimäki, Ismo 2017. *Lapsi- ja nuorisokuoron johtajan ABC-kirja*. Helsinki: Sulasol.

Seesjärvi, Iiris 2013. *Häpeä laulullisen ilmaisun esteenä: Laulunopiskelijoiden kokemuksia laulullisesta häpeästä*. Opinnäytetyö. Centria-ammattikorkeakoulu.

Sihvonen, Aleks J. ja Teppo Särkämö 2022. "Musiikilliset häiriöt." Teoksessa J. Louhivuori, S. Saarikallio ja P. Toiviainen (toim.), *Musiikkipsykologia*. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: Eino Roiha -säätiö, 301–322.

Sipinen, Kirsi ja Kaisa Kelloniemi 2020. *Nuotin vierellä: Rautalankaa laulamisesta*. Rajamäki: Aviador.

Tervaniemi, Mari 2022. "Musiikki ja muusikkous aivoissa." Teoksessa J. Louhivuori, S. Saarikallio ja P. Toiviainen (toim.), *Musiikkipsykologia*. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: Eino Roiha -säätiö, 75–83.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. *Mitä toimintakyky on?* <https://thl.fi/aiheet/toimintakyky/mita-toimintakyky-on> (luettu 30.10.2024).

Toivola, Marika 2019. *Käänteinen arviointi*. Helsinki: Edita.

Vasalampi, Kati 2022. *Näin Motivoit Oppimaan*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vispoel, Walter P. 1998. "How American adolescents interpret success and failure in classroom music: Relationships among attributional beliefs, self-concept and achievement." *Psychology of Music* 26, 26–45. <https://doi.org/10.1177/0305735698261004>

Väärämäki, Heidi 2018. "Sävelidiootti?" *Helsingin Sanomat* 17.11.2018. <https://www.hs.fi/elama/art-2000005902050.html> (luettu 1.2.2023).

Weiner, Bernard 1985. *An Attributional Theory of Achievement Motivation and Emotion*. New York: Springer Verlag.

Yeom, Daniel et al. 2022. "Genetic factors and shared environment contribute equally to objective singing ability." *iScience* 25 (6), 104360. <https://doi.org/10.1016/j.isci.2022.104360>

Liitteet

LIITE 1: KUORONJOHTAJIEN TEEMAHAASTATTELURUNKO

1. Kerro lyhyesti omasta taustastasi kuoronjohtajana.
 - 1.1. Koulutustaustasi?
 - 1.2. Millaisia kuoroja johdat tai olet johtanut?

2. Millainen on kuorosi/kuorojesi pääsykoe/koelaulutilaisuus? Onko sellaista?
 - 2.1. Mitä asioita mitataan ja millä keinoin?
 - 2.2. Mitkä ovat "minimivaatimukset"?
 - 2.3. Missä vaiheessa hakijat saavat tiedon koelaulun tuloksesta?

3. Miten itse valmistaudut koelaulutilaisuuden pitämiseen?

4. Miten toimit sellaisen hakijan kanssa, joka ei täytä kuoron valintakriteerejä?
 - Mitä eroa tilanteeseen, jossa laulaja täyttää valintakriteerit?
 - Annatko yksilöllistä palautetta?
 - Jos kyllä, niin millaista ja miten?
 - Jos ei, niin mitä vastaat tai vastaisit, jos hakija sitä erikseen kysyy?
 - Annatko lauluteknisiä ohjeita/vinkkejä?
 - Annatko vinkkejä jatsoon?

5. Oletko kohdannut tilannetta, jossa aiemmin hylätty hakija on myöhemmin hakenut kuoroon uudelleen? Kerro ajatuksistasi.

6. Vapaa sana aiheeseen liittyen.